

Микола Лисенко – композитор, основоположник української класичної музики

Микола Лисенко народився 22 березня 1842 року в селі Гриньки на Полтавщині в сім'ї поміщика Віталія Романовича Лисенка. Полковник Орденовського кірасирського полку Віталій Романович Лисенко, батько майбутнього композитора, був високо освіченою людиною, духовно пов'язаною з декабристським рухом 1825 року. Вийшовши у відставку в чині «полковника з мундиром», обирався повітовим маршалком – предводителем дворянства Таращанського і Сквирського повітів, а на схилі віку зятято опікувався етнографічними дослідженнями рідного краю.

Мати композитора, Ольга Єреміївна з дому Луценків, походила з полтавських поміщиків. Освіту вона здобувала в петербурзькому Смольному інституті шляхетних дівчат, добре знала французьку мову, грала на фортепіано. Вона, читала, писала і спілкувалася переважно французькою мовою і сварила дітей не лише за українські слова, але й за російські. Вона так і не вивчила української, і, коли на схилі років вона, намагаючись

догодити відомому сину, переходила на українську, це було так кумедно, що Микола Віталійович казав: «Мама, не терзайте Україну». Любов до українського побуту та народної мудрості йому змалку прищепили двоюрідні дід і бабуся за материнською лінією – Микола Петрович та Марія Василівна Булюбаші. Тут, у Гриньках, як згадував пізніше М. Старицький, над Миколою «...зіткнулись два цілком протилежних і навіть ворожих впливи з одного боку – французька мова, манери і аристократична манірність (мати й гувернантка), з другого боку – українська мова... пестощі і зайва простота манер. Перша сторона переслідувала не тільки простонародне слово, але навіть і російське, забороняючи всякі зносини з «пейзанами», а друга, навпаки, заохочувала всяку простоту, зацікавлювала розум і фантазію дитини казками народними та піснями, а вечорами відпускала весь полк служниць для забав з паничем звичайно, забави ці полягали в різноманітних народних іграх». У такому середовищі, серед таких людей і виростав майбутній композитор. Але саме народна стихія, культура й побут народжували в серці малого Миколи невгасиму любов до рідної пісні, мови, мистецтва.

Отже, змалку Микола знав французьку й українську мови, російську абетку вивчив від батькового однополчанина російського поета Афанасія Фета. Уже в п'ять років мати Миколи, Ольга Єреміївна, побачила хист хлопчика до музики і розпочала опікуватись його навчанням. Сама чудово грала на роялі, відчула музичність сина і дала йому перші уроки. Із п'яти років батьки запросили для малого вчительку. Перший музичний твір Микола Лисенко написав у дев'ять років. Це була популярна в той час полька. Щоб підтримати юний талент, до дня народження Миколи Віталій Романович видав у Києві партитуру польки друкарським способом.

Після домашнього виховання Микола Віталійович учився в Києві, спочатку в пансіоні Вейля, потім – у пансіоні Гедуена, у якому дітей готували до вступу в гімназію. У цьому закладі музика займала не останнє місце у вихованні та навчанні. Одинадцятирічний хлопчина показав себе майже одразу як у здібностях, так і в старанності. Літні канікули Микола завжди проводив у рідному селі. На той час туди приїжджав із Полтавської гімназії й Михайло Старицький, троюрідний брат М. Лисенка. Це товаришування зіграло свою благодатну роль у подальшому житті обох велетів нашої культури.

У 1855 році М. В. Лисенка віддали на навчання до 2-ї Харківської гімназії. Під час навчання в гімназії він приватно займався музикою з М. Дмитрієвим та чехом І. Вільчеком. Поступово юнак став відомим у Харкові піаністом, якого запрошували на вечори, бали, де він виконував п'єси Моцарта, Бетховена, Шопена.

Даринка Миколи Лисенка в Київській бібліотеці відкрито з нагоди відкриття бібліотеки ПУЕТ